



บทสรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กล่าวถึงลักษณะและสภาพทั่วไป ตลอดจนวิธีการทำฟาร์ม เลี้ยง ไก่และปลาแบบผสมผสาน การคำนวณต้นทุน การผลิตและรายได้จากการเลี้ยงไก่และการเลี้ยง ปลา รวมทั้งผลการดำเนินงานเพื่อใช้วัดผลกำไร และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน นอกจากนี้ยังได้คำนวณจุดคุ้มทุนของการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลา แบบผสมผสาน โดยแยกเป็นจุดคุ้มทุนของการเลี้ยงไก่และจุดคุ้มทุนของการเลี้ยงปลา เพื่อให้ ประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้ดำเนินกิจการฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่จะให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

ในการเลี้ยงไก่ของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานนั้น ไก่ที่เกษตรกรเลี้ยงเป็น ประเภทไก่เนื้อซึ่งมีวิธีการ เลี้ยง เป็นรุ่น โดยเฉลี่ยใช้เวลาเลี้ยงรุ่นละ 50 วัน เกษตรกรที่ เลี้ยงปลาเป็นระยะเวลา 10 เดือนสามารถเลี้ยงไก่ได้เฉลี่ย 4 รุ่น ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงปลา เป็นระยะเวลา 12 เดือน สามารถเลี้ยงไก่ได้เฉลี่ย 5 รุ่น ในการเลี้ยงปลาเกษตรกรบางราย เลี้ยงปลาเพียงชนิดเดียว แต่บางรายปล่อยปลาลงเลี้ยงมากกว่า 1 ชนิด ปลาที่เกษตรกรนิยม เลี้ยง ได้แก่ ปลานิล ปลาสวาย ปลาตะเพียน ปลาดุก และปลาจีน เป็นต้น

การศึกษาต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานนั้น ได้จัดแบ่งขนาดฟาร์มออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดเนื้อที่บ่อตั้งแต่ 6-10 ไร่ และมีการเลี้ยงไก่ตั้งแต่ 6,000-10,000 ตัวในแต่ละรุ่น ฟาร์มตัวอย่างที่ทำการศึกษาศึกษาสำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบ ผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 10 เดือนมีขนาดเนื้อที่บ่อเฉลี่ย 9.43 ไร่ ต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ย 34,285.71 ตัว สำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 12 เดือน ฟาร์ม มีขนาดเนื้อที่บ่อเฉลี่ย 8.71 ไร่ ต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ย 41,571.43 ตัว

2. ฟาร์มขนาดกลาง มีเนื้อที่บ่อมากกว่า 10 ไร่จนถึง 20 ไร่ และมีการเลี้ยงไก่มากกว่า 10,000-15,000 ตัวในแต่ละรุ่น ฟาร์มตัวอย่างที่ทำการศึกษาศำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 10 เดือน มีขนาดเนื้อที่บ่อเฉลี่ย 16.29 ไร่ ต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ย 51,428.57 ตัว สำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 12 เดือน ฟาร์มมีขนาดเนื้อที่บ่อเฉลี่ย 17.29 ไร่ ต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ย 63,571.43 ตัว

3. ฟาร์มขนาดใหญ่ มีขนาดเนื้อที่บ่อมากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป และมีการเลี้ยงไก่มากกว่า 15,000 ตัวขึ้นไปในแต่ละรุ่น ฟาร์มตัวอย่างที่ทำการศึกษาศำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 10 เดือน มีขนาดเนื้อที่บ่อเฉลี่ย 33.14 ไร่ ต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ย 120,000 ตัว สำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 12 เดือน มีขนาดเนื้อที่บ่อเฉลี่ย 34.71 ไร่ ต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ย 137,857.14 ตัว

ผลจากการศึกษาพบว่า สำหรับการเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 10 เดือน การทำฟาร์มเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานมีต้นทุนการผลิตของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,240,818.58 1,780,074.02 และ 3,980,663.86 บาท ตามลำดับ เมื่อแบ่งสรรต้นทุนการทำฟาร์มเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานให้กับการเลี้ยงไก่และการเลี้ยงปลาแล้ว ปรากฏว่าต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงไก่ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,189,762.20 1,709,969.50 และ 3,838,793.22 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 34.70 33.25 และ 31.99 บาท ตามลำดับ ต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงปลาของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 51,056.38 70,104.52 และ 141,870.64 บาท หรือเฉลี่ยไร่ละ 5,414.25 4,303.53 และ 4,280.95 บาท ตามลำดับ ผลตอบแทนจากการลงทุน เมื่อไม่นำต้นทุนค่าเสียโอกาสมาคำนวณต้นทุนการผลิต มีอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของฟาร์มขนาดเล็ก ร้อยละ 0.66 ส่วนฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่มีผลกำไรต่อเงินลงทุน ร้อยละ 11.18 และ 16.50 ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนออกเป็นผลตอบแทนจากการลงทุนของการเลี้ยงไก่และผลตอบแทนจากการลงทุนของการเลี้ยงปลาพบว่า ผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่มีผลขาดทุนต่อเงินลงทุนรวมของฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง ร้อยละ 8.25 และ 2.45 ตามลำดับ ฟาร์มขนาดใหญ่มีผลกำไรต่อเงินลงทุน ร้อยละ 5.67 ส่วนผลตอบแทนจากการเลี้ยงปลามีผลกำไรต่อเงินลงทุนรวมของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 7.59 13.63 และ 10.83 ตามลำดับ

สำหรับการ เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 12 เดือน การทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานมีต้นทุนการผลิตของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,469,344.72 2,188,555.58 และ 4,567,470.75 บาท ตามลำดับ เมื่อแบ่งสรรต้นทุนการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานให้กับการ เลี้ยงไก่และการ เลี้ยง ปลาปรากฏว่า ต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงไก่ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,418,998.90 2,104,647.57 และ 4,410,883.89 บาท หรือเฉลี่ย ตัวละ 34.13 33.11 และ 32.00 บาท ตามลำดับ ต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงปลาของ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 50,345.73 83,908.01 และ 156,586.86 บาท หรือเฉลี่ยไร่ละ 5,780.22 4,852.98 และ 4,511.28 บาท ตาม ลำดับ ผลตอบแทนจากการลงทุน เมื่อไม่นำต้นทุนค่าเสียโอกาสมาคำนวณต้นทุนการผลิต มีอัตรา ผลกำไรต่อเงินลงทุนของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 3.14 14.70 และ 23.71 ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนออกเป็นผลตอบแทนจากการ ลงทุนของการ เลี้ยงไก่และผลตอบแทนจากการลงทุนของการ เลี้ยงปลาปรากฏว่า ผลตอบแทน จากการเลี้ยงไก่มีผลขาดทุนต่อเงินลงทุนของฟาร์มขนาดเล็ก และขนาดกลาง ร้อยละ 3.05 6.63 ตามลำดับ สำหรับฟาร์มขนาดใหญ่มีผลกำไรต่อเงินลงทุนร้อยละ 7.10 ส่วนผลตอบแทน จากการเลี้ยงปลามีผลกำไรต่อเงินลงทุนของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 6.19 21.33 และ 16.61 ตามลำดับ สำหรับการทำให้ฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานทั้ง 2 ระยะเวลาพบว่า ฟาร์มขนาดใหญ่จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในกิจการประเภทนี้สูงสุด

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดต้นทุนการผลิตของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานพบว่า ค่าอาหารไก่เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุดของต้นทุนการผลิต กล่าวคือ สำหรับการ เลี้ยงไก่และปลาแบบ ผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 10 เดือน ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ค่าอาหารคิด เป็นร้อยละ 67.17 67.05 และ 69.33 ตามลำดับของต้นทุนการผลิต สำหรับการ เลี้ยงไก่และ ปลาแบบผสมผสานที่ใช้ระยะเวลา 12 เดือน ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ค่า อาหารคิดเป็นร้อยละ 66.06 67.36 และ 69.87 ตามลำดับของต้นทุนการผลิต ดังนั้น จึงสรุป ได้ว่าผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานนั้น ผลตอบแทนจากการ เลี้ยงไก่จะต่ำกว่าผลตอบแทนจากการ เลี้ยงปลาซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ว่า ผลตอบแทนส่วนที่ได้จากการ เลี้ยงไก่จะสูงกว่าผลตอบแทนส่วนที่ได้จากการ เลี้ยงปลา ทั้งนี้ เนื่องจาก

ปลาที่เลี้ยงได้อาศัยมูลไก่และเศษอาหารไก่ที่ตกหล่นกินเป็นอาหาร ทำให้สามารถประหยัดต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงปลาได้มาก และจากผลการศึกษาดังกล่าวอาจนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจทำฟาร์มแบบผสมผสานในรูปลักษณะอื่น ๆ ได้ แต่การผลิตแต่ละอย่างที่น่ามาทำการผลิตนั้น จะต้องสอดคล้องเกื้อกูลอาศัยซึ่งกันและกัน (Complementary Enterprise) จึงจะทำให้ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการทำฟาร์มเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน สามารถทำให้ผู้ประกอบการลดต้นทุนการผลิตลงได้ โดยใช้มูลไก่ที่เป็นผลิตผลพลอยได้มาใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงปลา แต่วิธีการดังกล่าวก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นก่อให้เกิดอุปสรรคในการทำฟาร์มเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานได้

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาในการทำฟาร์มเลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานมีดังนี้

1. ปัญหาด้านการผลิต

1.1 คุณภาพลูกไก่ ลูกไก่ที่เกษตรกรติดต่อซื้อมาจากบริษัทหรือตัวแทนจำหน่ายลูกไก่นั้น เกษตรกรได้รับลูกไก่ที่ไม่ได้มาตรฐาน เมื่อนำมาเลี้ยงจึงมีปัญหา กล่าวคือลูกไก่อ่อนแอและติดโรคได้ง่าย ปริมาณการตายสูงขึ้นทำให้ไก่ที่เลี้ยงมีจำนวนลดน้อยลง

1.2 คุณภาพพันธุ์ปลา ในการเลือกซื้อพันธุ์ปลา เกษตรกรได้ลูกปลาที่ไม่มีคุณภาพทำให้ปลาที่เลี้ยงเจริญเติบโตช้าและขายได้ในราคาต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความชำนาญในการคัดเลือกพันธุ์ปลา

1.3 ปริมาณไก่ พันธุ์ปลา และขนาดเนื้อที่บ่อไม่ได้สัดส่วนสัมพันธ์ที่เหมาะสม กล่าวคือ เกษตรกรเลี้ยงไก่มากหรือน้อยเกินไป ทำให้ได้มูลไก่สำหรับใช้เลี้ยงปลาในปริมาณมากหรือน้อยเกินไปด้วย ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของปลา

1.4 คุณภาพอาหารไก่ ในบางครั้งบริษัทจำหน่ายอาหารและตัวแทนจำหน่ายส่งอาหารไก่ที่ด้อยคุณภาพ ทำให้ไก่เจริญเติบโตช้า เกษตรกรต้องใช้อาหารไก่ในปริมาณที่มากขึ้น ส่งผลกระทบทำให้ต้นทุนค่าอาหารไก่สูงตามไปด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายอาหารไถ่ก็มีสัดส่วนสูงมากที่สุดอยู่แล้ว

1.5 น้ำเสีย สำหรับทางด้านการเลี้ยงปลา น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง เกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจถึงวิธีการเลี้ยงปลาที่ถูกต้อง เพราะบางครั้งมูลไก่ที่หล่นลงไป ในบ่อมีปริมาณมากและปลากินไม่ทัน ย่อมทำให้เกิดน้ำเสียในบ่อเลี้ยงปลาได้

2. ปัญหาเรื่องการรักษาโรคไก่

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่มักพบปัญหานี้เสมอ ๆ เนื่องจากยาที่นำมาใช้ในการรักษา โรคไก่มีหลายชนิดและเกษตรกรไม่มีความรู้ดีพอในการใช้ยาเหล่านี้ ทำให้ยาที่นำมาใช้เกิดผล ในการรักษาไม่เต็มที่ ทั้งยังสิ้นเปลืองค่ายารักษาโรคไก่อีกมากเกินความจำเป็น

3. ปัญหาด้านต้นทุน

ราคาพันธุ์ปลา เกษตรกรบางรายซื้อพันธุ์ปลาจากแหล่งจำหน่ายเอกชน เพราะ เกษตรกรต้องการความสะดวกสบาย ทำให้ได้รับพันธุ์ปลาที่มีราคาแพงและมีคุณภาพไม่ดี เช่น ไม่ใช่พันธุ์แท้เป็นโรคพยาธิและอ่อนแอ เป็นต้น

4. ปัญหาด้านการตลาด

ราคาไก่ที่จำหน่าย ถึงแม้ว่าปัจจุบันตลาดยังมีความต้องการไก่เนื้อสูง แต่เนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อได้มีการผลิตกันอย่างแพร่หลาย ทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดมากและมี การแข่งขันกันในด้านราคาขาย ดังนั้น ราคาไก่ที่จำหน่ายปลีกจึงมีราคาตลาดต่ำลง ซึ่งมีผล กระทบต่อราคาจำหน่ายของเกษตรกร เนื่องจากตัวแทนหรือบริษัทที่รับซื้อไก่สามารถกำหนด ราคาขายส่งให้ต่ำลงได้ตามราคาขายปลีกในตลาด

5. ปัญหาด้านเงินทุน

ปัญหาด้านเงินทุนนี้เป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่งของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงไก่ และปลาแบบผสมผสาน เพราะเกษตรกรขาดแคลนเงินทุนเนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถหาแหล่ง เงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำได้ และยังขาดหลักทรัพย์สำหรับใช้ค้ำประกันในการกู้เงินอีกด้วย นอกจากนี้ในการขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนั้น เกษตรกรกู้เงิน ได้เพียงโครงการเดียวเท่านั้น จึงต้องหาเงินทุนโดยการกู้จากเอกชนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เกษตรกรควรจะรวมตัวกัน เป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรหรือ จัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ซึ่งนับ เป็นวิธีการที่ดีที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการรวมตัวกันจะช่วยทำให้ เกษตรกร มีอำนาจในการต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต เช่น ปัญหาคุณภาพลูกไก่ คุณภาพอาหารไก่ ราคาไก่ที่จำหน่ายและปัญหาเงินทุน เป็นต้น เมื่อ เกษตรกรรวมตัว เป็นกลุ่ม เกษตรกรแล้วจะทำให้มีอำนาจในการต่อรองกับบริษัทจำหน่ายลูกไก่และ อาหารไก่ กล่าวคือถ้าบริษัทจำหน่ายลูกไก่และอาหารไก่ไม่สามารถผลิตลูกไก่หรืออาหารไก่ได้ตรง ตามมาตรฐาน กลุ่ม เกษตรกรก็สามารถไปติดต่อกับบริษัทจำหน่ายลูกไก่และอาหารไกรายอื่น ๆ ที่สามารถผลิตลูกไก่และอาหารไก่ที่มีคุณภาพดีกว่า นอกจากนี้กลุ่ม เกษตรกรอาจจะร่วมมือกันจัดระยะเวลา ในการเลี้ยงไก่และการเลี้ยงปลาให้แตกต่างกัน เพื่อไม่ให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในระยะเวลา เดียวกันรวมทั้งไม่ให้ราคาตลาดของไก่และปลาลดลง สำหรับปัญหาด้าน เงินทุนนั้น กลุ่ม เกษตรกร สามารถค้ำประกันการขอกู้เงินของสมาชิกกลุ่มได้ จึงช่วยแก้ปัญหา เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่จำ เป็น จะต้องใช้ค้ำประกันกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นอกจากการเข้าร่วม เป็น สมาชิกกลุ่มแล้ว ทางภาครัฐบาลควรมีส่วนช่วยเหลือในเรื่อง เงินทุน โดยให้เกษตรกรผู้ทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานได้กู้ยืม เงินในระยะยาวโดยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำและมีระยะเวลา ปลอดหนี้ในช่วงการกู้ยืมระยะแรก รวมทั้งการให้ความสะดวกรวดเร็วในการกู้ยืม เงินด้วย ทางภาค รัฐบาลควรส่ง เจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจกิจการการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน เพื่อจะได้ ทราบถึงความต้องการ เงินทุนของ เกษตรกร เนื่องจาก เงินทุน เป็นปัญหาสำคัญมากสำหรับ เกษตรกร ผู้ทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน

การรวมตัวกัน เป็นกลุ่ม เกษตรกร นอกจากจะทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองแล้ว ยังมี ส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในบรรดาสมาชิก เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการ ดำเนินธุรกิจฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน การติดต่อขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีความรอบรู้ในเรื่องของวิทยาการสมัยใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ดังกล่าวมาช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในฟาร์ม เกี่ยวกับการใช้ยารักษาโรคไก่ การคัดเลือกซื้อพันธุ์ปลา การจัดสัดส่วนจำนวนไก่ จำนวนปลาและขนาดเนื้อที่บ่อปลา เป็นต้น โดยมีการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรที่ยังขาดความรู้และ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การใช้ยารักษาโรคไก่แต่ละชนิดซึ่งจะทำให้เกษตรกร เกิด ความเข้าใจและสามารถใช้ยาได้ถูกต้อง ส่วนปัญหาเรื่องการคัดเลือกซื้อพันธุ์ปลาจะทำให้เกษตรกร

ได้รับพันธุ์ปลาที่มีราคาถูกและคุณภาพดี เพราะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอซื้อพันธุ์ปลาจากสถาบันของกรมประมง สำหรับการจัดสัดส่วนจำนวนไก่และจำนวนพันธุ์ปลา จะทำให้เกษตรกรสามารถจัดสัดส่วนระหว่างจำนวนไก่และปลาได้เหมาะสมทางวิชาการ สำหรับการแก้ปัญหาเรื่องน้ำเสียนั้น เกษตรกรควรถ่าย เทน้ำเสมอ ๆ ในขณะที่มูลไก่มีมากเกินไปและปลากินมูลไก่ไม่ทันหรือใช้ผ้ามุ้งผูกกรองรับมูลไก่ไว้ใต้โรงเรือนชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งในขณะที่ปลายังเล็ก เมื่อปลาเจริญเติบโตขึ้นจึงปลดผ้ามุ้งที่รองรับมูลไก่ดังกล่าวออก เพื่อปล่อยให้มูลไก่ตกลงในบ่อ เป็นอาหารในสัดส่วนที่เหมาะสมต่อไป